

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΕΘΩΡΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Συνοπτική παρουσίαση του προσχεδίου της (υπό εκπόνηση) Στρατηγικής

1. Το προγραμματικό πλαίσιο για την ΟΧΕ

Το προγραμματικό πλαίσιο για την περίοδο 2021-2027 προβλέπει ενισχυμένη στήριξη στην ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη, με τον ειδικό Στόχο Πολιτικής «5. Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών».

Το ελληνικό ΕΣΠΑ 2021-2027 ορίζει ότι ολοκληρωμένες χωρικές στρατηγικές θα εφαρμοστούν σε περιοχές που εμφανίζουν αναπτυξιακή υστέρηση, μείωση πληθυσμού και σημαντικά εμπόδια ανάπτυξης, που έχουν περιορισμένες διασυνδέσεις με αστικά κέντρα και μειωμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες αλλά και που ταυτόχρονα παρουσιάζουν προϋποθέσεις για ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων και αξιόλογους πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους με δυνατότητες για δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Επιδιώκεται κατά προτεραιότητα η βιώσιμη ανάπτυξη και η διασφάλιση ποιοτικών συνθηκών διαβίωσης με έμφαση στις επενδύσεις υποδομών προσβασιμότητας και συνδεσιμότητας, και στην εφαρμογή ολιστικών παρεμβάσεων που προωθούν την κυκλική οικονομία, την ενεργειακή και ψηφιακή μετάβαση, την τοπική επιχειρηματικότητα, την αποτελεσματικότητα των κοινωνικών υποδομών και την ανάδειξη των περιοχών ως τουριστικών προορισμών. Για όλες τις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις προβλέπεται μίγμα παρεμβάσεων στους τομείς: Υποδομές, Κλιματική Αλλαγή, Περιβαλλοντική Ανθεκτικότητα, Οικονομική Ανάπτυξη, Κυκλική Οικονομία, αντιμετώπιση Κοινωνικών Ανεπιθυμητών.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κεντρικής Μακεδονίας 2021-2027 εντόπισε συγκεκριμένες περιοχές που αντιμετωπίζουν διαφοροποιημένες προκλήσεις σε ό,τι αφορά στο εισόδημα, στην έκθεση στον κίνδυνο φτώχειας, στη δημογραφική γήρανση και εξάρτηση, στη σύνθεση των τομέων και κλάδων της οικονομίας, στην κατάσταση των υποδομών, σε δια-περιφερειακές ή δια-συνοριακές επιρροές, στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, στην κλιματική αλλαγή και στην κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική ανθεκτικότητα και, ΚΑΤΑΡΧΑΣ όρισε δύο περιοχές με δυνατότητα εκπλήρωσης των ενωσιακών κριτηρίων ώστε να αποτελέσουν περιοχές εφαρμογής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης:

- α. τη δυτική ορεινή-ημιορεινή ζώνη της Περιφέρειας, η οποία περιλαμβάνει περιοχές με κεντρικά-ομογενοποιητικά στοιχεία τις δυνατότητες στον τομέα του ορεινού-ημιορεινού τουρισμού με το δίκτυο αντίστοιχων εγκαταστάσεων-επιχειρήσεων-φορέων μαζί με το υπό διαμόρφωση δίκτυο αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων, και με πόλους έλξης διεθνούς εμβέλειας όπως Βεργίνα και Δίον αφενός και Όλυμπος (παγκόσμιο Απόθεμα Βιόσφαιρας - MAB - της UNESCO) αφετέρου
- β. την ανατολική ζώνη της Περιφέρειας κατά μήκος της ακτής του Στρυμονικού κόλπου, η οποία επίσης διαθέτει αυξημένες δυνατότητες στον τομέα του τουρισμού και έχει χωρική «αγκύρωση» στους δύο πολιτιστικούς πόρους διεθνούς εμβέλειας και πόλους έλξης της Αμφίπολης βόρεια και του Αγ. Όρους νότια.

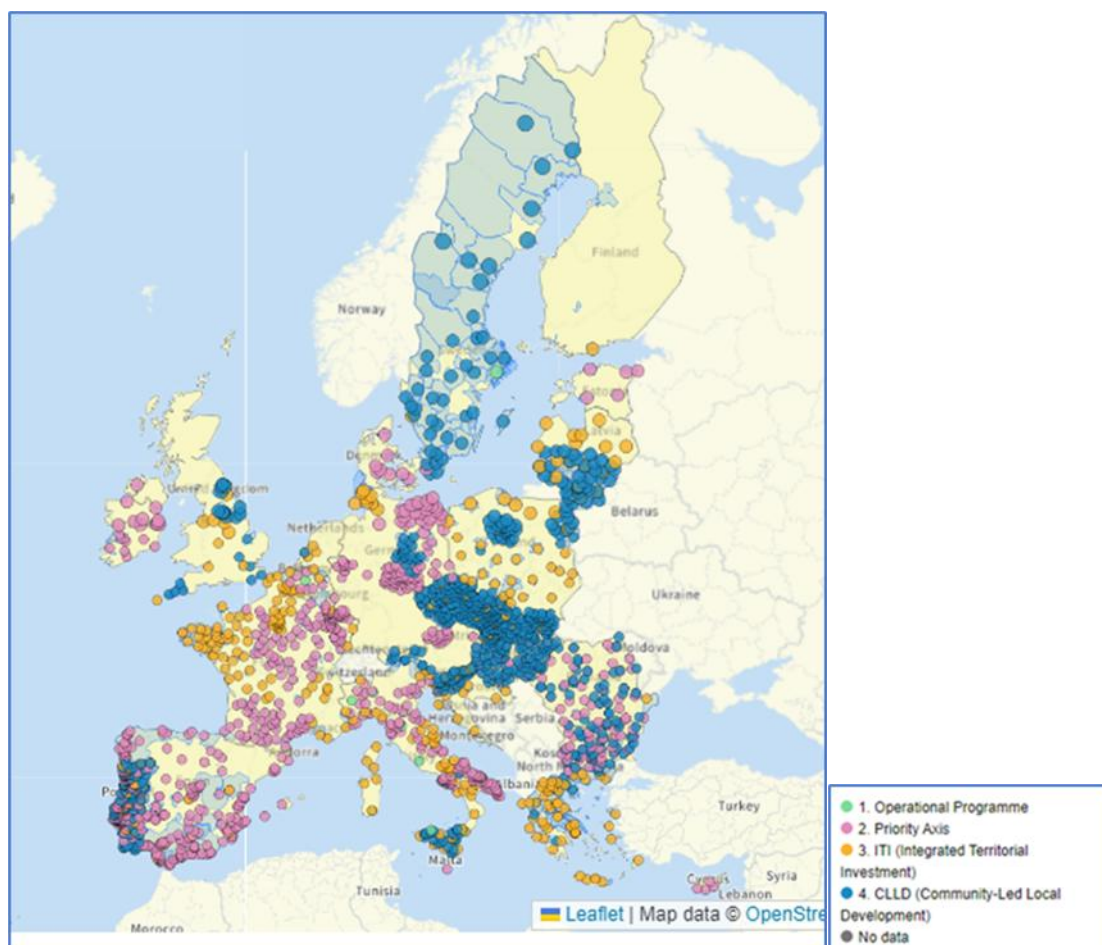
Ο εντοπισμός συνεργεί με την αναγνώριση διακριτών αναπτυξιακών ενοτήτων που εκτελέσθηκε στο Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Κ. Μακεδονίας:

ΧΑΡΤΗΣ 1: Αναπτυξιακές Χωρικές Ενότητες στην Κ. Μακεδονία

προσφορά, την ανάπτυξη οργανωμένης τουριστικής κατοικίας για την εξυγίανση άναρχων συγκεντρώσεων, τη δημιουργία διαδρομών θρησκευτικού τουρισμού με μείζονα κόμβο το Άγιον Όρος και αρχαιολογικού τουρισμού (επίκεντρα: Βέροια, Νάουσα, Δίον-Πέλλα-Βεργίνα), τη δημιουργία διαδρομών τουρισμού φύσης (Όλυμπος, δυτικό τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας σε ενιαίο σύστημα με περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας, Βέρμιο) και χιονοδρομικού τουρισμού, την ενίσχυση του πολιτιστικού κεφαλαίου και την ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων, την ενίσχυση της συνδεσιμότητας του Αγ. Όρους με την Εγνατία Οδό από την περιοχή των εκβολών του Στρυμόνα, κ.λπ.

Σημειώνεται ότι Προγράμματα ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης υλοποιούνται εκτεταμένα στα Κράτη – Μέλη της Ένωσης κατά τη διάρκεια της περιόδου 2014-2020. Συνολικά έχουν σχεδιαστεί και υλοποιούνται περισσότερες από 1.900 στρατηγικές και με τα τρία διαθέσιμα εργαλεία (ΟΧΕ σε μη αστικές περιοχές, Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, CLLD), καλύπτοντας σημαντικό μέρος του κοινοτικού εδάφους:

ΧΑΡΤΗΣ 3: Προγράμματα ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης στο κοινοτικό έδαφος

2. Ο ειδικότερος προσδιορισμός των ορίων της ΟΧΕ

Ο προσδιορισμός των ορίων των περιοχών ΟΧΕ ακολούθησε τα εξής μεθοδολογικά βήματα:

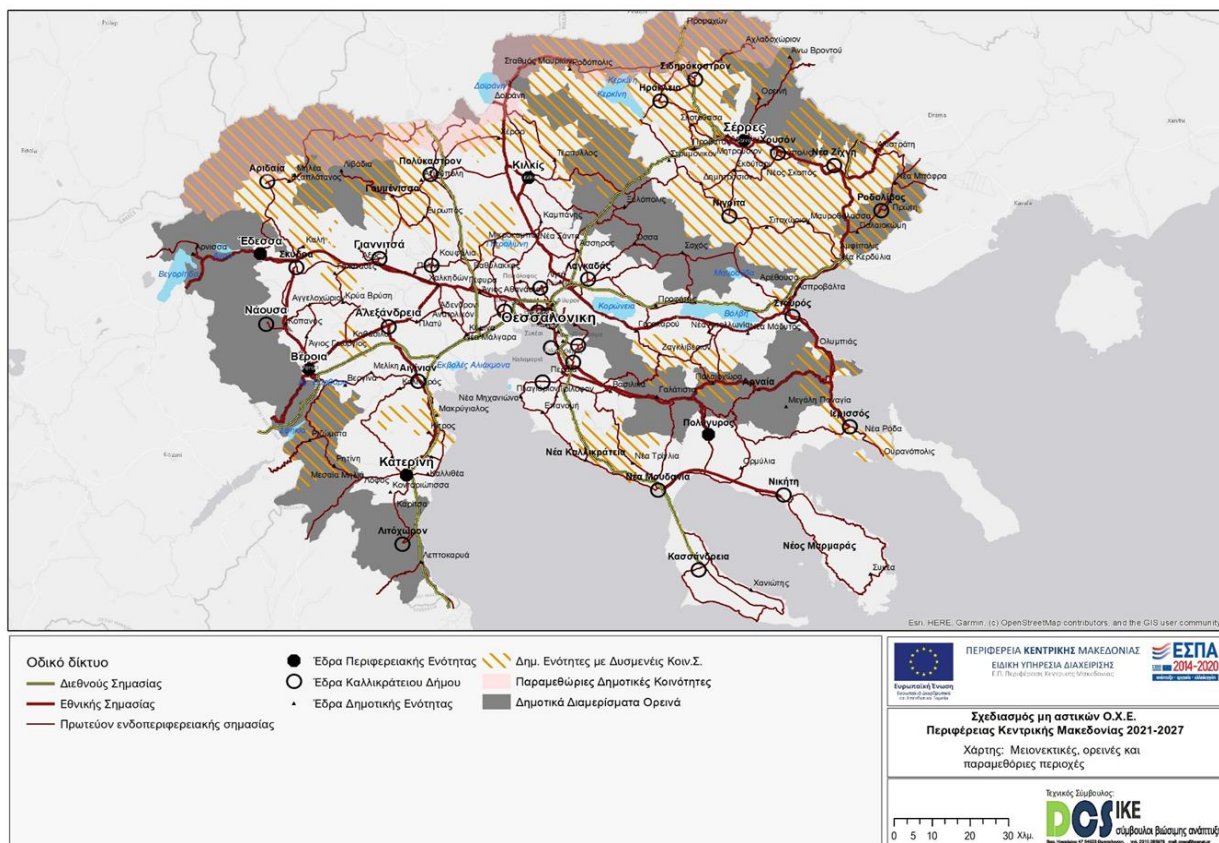
1. Ελήφθησαν υπόψη οι σχετικές διατάξεις του εγκεκριμένου ΕΠ Κ. Μακεδονίας 2021-2027, ώστε να μπορεί συνεχώς να γίνει επικέντρωση της διερεύνησης σε αυτές
2. Προεντοπίζστηκαν οι περιοχές που καταρχάς εμφανίζουν ενδιαφέρον σύμφωνα με τον εγκεκριμένο χωροταξικό σχεδιασμό, ώστε να μπορεί να γίνει ειδικότερη επικέντρωση της διερεύνησης
3. Εφαρμόστηκαν τα κριτήρια ορεινότητας (ισοϋψής των 400μ) σε επίπεδο Δημοτικής Ενότητας, ώστε να περιοριστεί το εύρος της διερεύνησης
4. Εξειδικεύτηκαν τα κριτήρια ορεινότητας (ισοϋψής των 400μ) σε επίπεδο Δημοτικής Κοινότητας, ώστε να περιοριστεί πιο συγκεκριμένα το εύρος της διερεύνησης
5. Εφαρμόστηκαν στοιχεία μεθοδολογίας που εντοπίστηκαν κατά την ανάλυση της αντίστοιχης ευρωπαϊκής εμπειρίας
6. Διερευνήθηκαν τα χαρακτηριστικά της απασχόλησης ώστε να εντοπιστούν τα ειδικά κοινωνικά και παραγωγικά χαρακτηριστικά
7. Συνοψίστηκαν τα αποτελέσματα της διερεύνησης με κριτήρια την ορεινότητα, τη μεθοριακότητα και τις δυσμενείς κοινωνικές συνθήκες και προέκυψε ένα πρώτο ασαφές ακόμη περίγραμμα των περιοχών με το μεγαλύτερο ενδιαφέρον
8. Επιπροστέθηκε η ανάλυση των κινδύνων από την κλιματική αλλαγή, ώστε να εντοπιστούν χωρικά τα σημεία και να φανεί αν και σε πόση έκταση αυτά αφορούν στο πιο πάνω περίγραμμα
9. Ενοπίστηκαν οι επενδύσεις του ΕΣΠΑ και του ΕΠ στις περιοχές, ώστε να σχηματιστεί προκαταρκτική εικόνα για τον βαθμό κάλυψης των αναγκών που προκύπτουν από όλα τα προηγούμενα
10. Επιπροστέθηκε ο χωρικός εντοπισμός των σημαντικότερων στοιχείων φυσικού και ιστορικού περιβάλλοντος, για να ελεγχθεί η δυνατότητα θεματικής εξειδίκευσης στις διαφαινόμενες περιοχές ενδιαφέροντος για ΟΧΕ
11. Επιπροστέθηκε η ζωνοποίηση ως προς τον τουρισμό, ώστε να ελεγχθεί και σε δεύτερο βαθμό η δυνατότητα θεματικής εξειδίκευσης στις διαφαινόμενες περιοχές ενδιαφέροντος.

Η συνεκτίμηση της χωρικής διάστασης όλων των παραπάνω οδήγησε στην τελική πρόταση ορίων για τις περιοχές ενδιαφέροντος για ΟΧΕ στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, λαμβάνοντας επιπλέον πρόνοια ώστε:

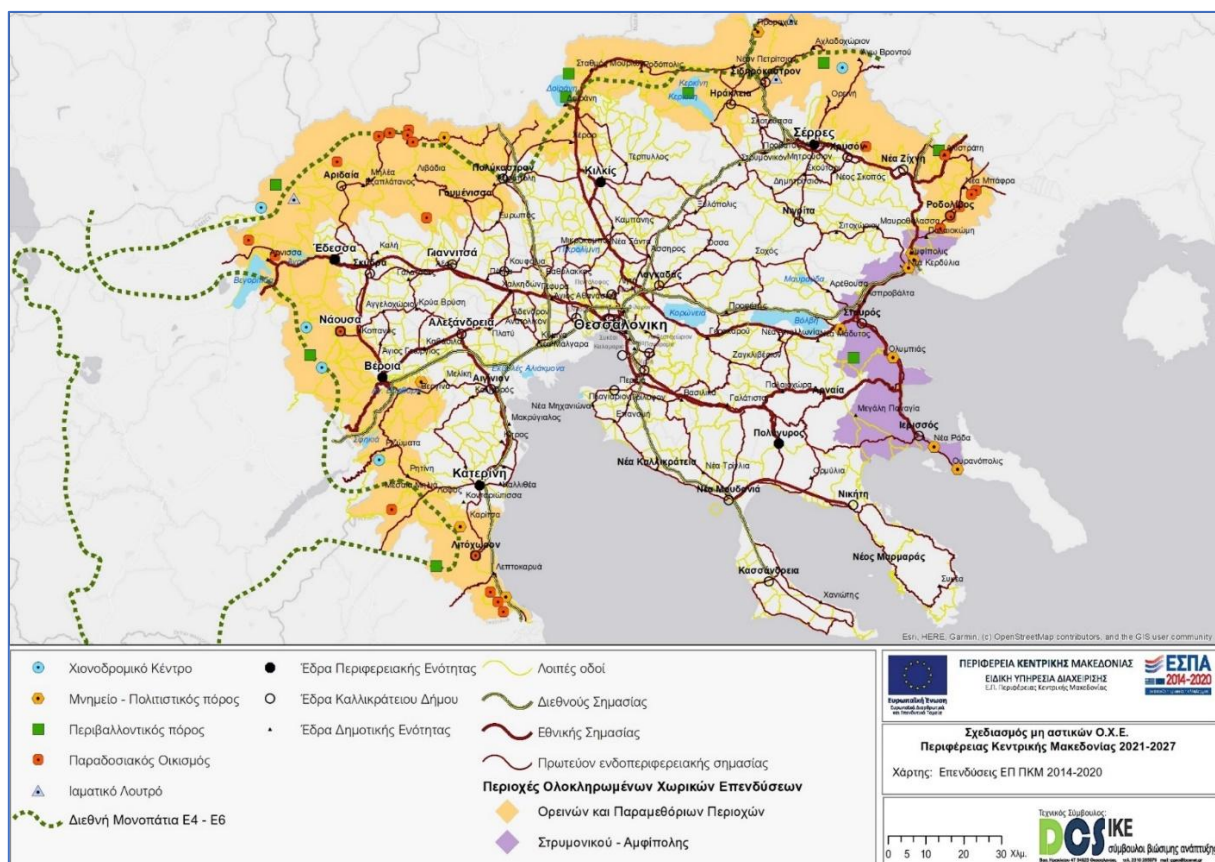
- Να υπάρχει εδαφική συνέχεια στο εσωτερικό των περιοχών και να υπάρχει (ή να είναι εφικτό να δημιουργηθεί) συνεχής οδική σύνδεση κατά μήκος των περιοχών.
- Τα όρια να ακολουθούν τα διοικητικά όρια των Δημοτικών Κοινοτήτων και όχι των Δημοτικών Ενοτήτων, καθώς στην περίπτωση αυτή η έκταση των ΟΧΕ θα ήταν εξαιρετικά μεγάλη.

Τελικώς, προσδιορίστηκαν οι ορεινές, παραμεθόριες και υπό δυσμενείς κοινωνικές συνθήκες περιοχές και κατόπιν οριστικοποιήθηκαν τα όρια των δύο περιοχών ΟΧΕ.

ΧΑΡΤΗΣ 3: Ορεινές, παραμεθόριες και υπό δυσμενείς κοινωνικές συνθήκες περιοχές στην Κ. Μακεδονία

ΧΑΡΤΗΣ 4: Ορια περιοχών ΟΧΕ

3. Περιγραφή και χαρακτηριστικά της περιοχής ΟΧΕ Ορεινών και Παραμεθόριων Περιοχών

Η ΟΧΕ έχει ως περιοχή εφαρμογής τη στεφάνη που δημιουργεί ο ορεινός χώρος γύρω από τις πεδιάδες Γιαννιτών – Θεσσαλονίκης και της κοιλάδας του Στρυμόνα και περιλαμβάνει τις μικρές πόλεις και οικισμούς που αποτελούν τις πύλες εισόδου τους καθώς και κάποιες «ενδιάμεσες – συνδυαστικές» περιοχές.

Πρόκειται για περιοχή που παρόλο το επίμηκες και εκτεταμένο σχήμα της εμφανίζει κοινά ανθρωπο-γεωγραφικά χαρακτηριστικά, ανάγκες και προκλήσεις. Πρόκειται για ζώνη που διαφοροποιείται σημαντικά από το οικονομικό προφίλ της περιφέρειας, διαθέτει ωστόσο ένα ιδιαίτερα σημαντικό απόθεμα φυσικών και πολιτιστικών πόρων που τροφοδοτεί την ανάπτυξη του συνόλου της. Λόγω του γεωμορφολογικού της χαρακτήρα η περιοχή είναι αραιοκατοικημένη και σε αυτήν (εξαιρουμένων ορισμένων μικρών αστικών κέντρων που λειτουργούν ως πύλες εισόδου στην ημιορεινή ζώνη της) αναπτύσσεται ένα δίκτυο 180 περίπου οικισμών μικρού μεγέθους με μέσο πληθυσμό περίπου 856 κατοίκους. Συνολικά εντός των ορίων της υπάρχουν 175 Τοπικές / Δημοτικές Κοινότητες εκ των οποίων κατά το έτος 2011 (που υπάρχουν τα νεότερα διαθέσιμα στοιχεία ανά οικισμό) οι 148 παρουσίασαν μείωση πληθυσμού που συνολικά ανήλθε στο -10,4 % και οι οποίες σε αρκετές κοινότητες (57) ξεπέρασε το -20%. Συνολικά, σύμφωνα με την απογραφή του 2011 στην ζώνη της ΟΧΕ κατοικούσαν 149.966 άτομα. Αντίστοιχες δυσμενείς τιμές έχουν στην περιοχή και οι δείκτες γήρανσης και αντικατάστασης. Τα πρώτα πληθυσμιακά δεδομένα της απογραφής του 2021 δείχνουν υψηλή επιμονή του φαινομένου πληθυσμιακής μείωσης στο βόρειο τόξο της περιοχής και κυρίως την περιοχή του Σιδηροκάστρου και της Γουμένισσας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Οικισμοί στην περιοχή ΟΧΕ Ορεινών και Παραμεθόριων Περιοχών

Κωδ.	Όνομα ΔΚ/ΤΚ	De Facto Πληθυσμός	Κωδ.	Όνομα ΔΚ/ΤΚ	De Facto Πληθυσμός
08010301	Βεργίνης	1.235	09020203	Ειδομένης	311
08010303	Παλατιτσίων	834	09020204	Πλαγιών	221
08010304	Συκέας	288	09020205	Ρυζιών	790
08010102	Αγίας Βαρβάρας	884	09020206	Σκρα	231
08010105	Γεωργιανών	513	09020207	Φανού	149
08010106	Καστανέας	137	09020301	Γουμένισσας	3.630
08010107	Κάτω Βερμίου	236	09020302	Γρίβας	765
08010108	Κουμαριάς	329	09020303	Κάρπης	371
08010110	Ράχης	607	09020304	Καστανερός	179
08010111	Τριποτάμου	678	09020306	Στάθης	392
08010404	Τριλόφου	627	09020405	Τούμπας	620
08010405	Φυτείας	568	09020501	Λιβαδίων	404
08010502	Δασκίου	330	09020105	Ειρηνικού	64
08010503	Πολυδένδρου	158	09020106	Ευζώνων	915
08010501	Ριζωμάτων	814	09020109	Μικρού Δάσους	395
08010504	Σφηκιάς	396	09020110	Πευκοδάσους	558
08030101	Νάουσας (εκτός πόλης)	403	09020111	Ποντοηρακλείας	700
08030102	Αρκοχωρίου	254	10020101	Αριδαίας	7.033
08030103	Γιαννακοχωρίου	410	10020102	Αλώρου	417
08030104	Ροδοχωρίου	520	10020103	Αψάλου	1.114
08030105	Στενημάχου	694	10020104	Βορεινού	1.178
09010302	Ακρίτας	149	10020105	Γαρεφείου	668
09010303	Αμαράντων	359	10020106	Δωροθέας	594
09010301	Δροσάτου	911	10020107	Λουτρακίου	1.163
09010103	Καστανιών	368	10020108	Λυκοστόμου	403
09010502	Αγίας Παρασκευής	181	10020109	Μεγαπλάτανου	538
09010503	Μουριών	604	10020110	Ξιφιανής	767
09010504	Μυριοφύτου	758	10020111	Όρμης	638
09010501	Σταθμού Μουριών	1.190	10020112	Πιπεριών	554
09010703	Μεγάλης Στέρνας	370	10020113	Πολυκαρπίου	1.044
09010704	Πλαγιάς	864	10020114	Προμάχων	1.745
09010701	Χέρσου	1.076	10020115	Σαρακητών	413
09020201	Αξιουπόλεως	3.001	10020116	Σωσάνδρας	1.085
09020202	Γοργόπης	872	10020117	Τσάκων	957

Κωδ.	Όνομα ΔΚ/ΤΚ	De Facto Πληθυσμός
10020202	Αρχαγγέλου	612
10020201	Εξαπλατάνου	1.288
10020203	Θεοδωρακείου	577
10020204	Θηριοπέτρας	331
10020205	Ίδας	624
10020206	Κωνσταντίας	568
10020207	Μηλέας	1.000
10020208	Νερομύλων	168
10020209	Νοτίας	330
10020210	Περικλείας	419
10020211	Φιλωτείας	541
10020212	Φούστανης	451
10020213	Χρυσής	275
10010202	Αγίου Αθανασίου	512
10010201	Αρνίσσης	1.542
10010203	Γραμματικού	188
10010204	Παναγίτσας	978
10010205	Περαίας	377
10010102	Άγρα	787
10010103	Βρυτών	449
10010104	Καρυδιάς	852
10010105	Μεσημερίου	767
10010106	Νησίου	375
10010107	Πλατάνης	399
10010110	Φλαμουριάς	840
10030301	Μυλοτόπου	1.982
11020201	Λεπτοκαρυάς	3.840
11020203	Πλαταμώνος	2.226
11020202	Παντελεήμονος	902
11020204	Πόρων	796
11020205	Σκοτίνης	942
11020303	Βροντούς	1.915
11020305	Καρίτσης	2.013
11020302	Αγίου Σπυρίδωνος	1.490
11020304	Δίου	1.441
11020101	Λιτοχώρου	7.504
11010207	Μοσχοποτάμου	559
11010503	Λόφου	1.962
11010502	Αγίου Δημητρίου	623
11010501	Μηλιάς	1.430
11010505	Φωτεινών	395
11010602	Βρίας	411
11010603	Ελατοχωρίου	550
11010601	Ρητίνης	1.134
12020302	Ηλιοκώμης	338
12020303	Κορμίστης	589
12020301	Νέας Μπάφρας	716
12020304	Συμβολής	280
12020402	Αγγίστης	293
12020403	Κρηνίδος	598
12020401	Πρώτης	1.204
12020101	Ροδολίβους	2.074
12020102	Δομίου	155
12020103	Μικρού Σουλίου	382
12040102	Αγίου Πνεύματος	1.347
12040103	Δαφνουδίου	432
12040104	Εμμανουήλ Παππά	594
12040105	Μετάλλων	175

Κωδ.	Όνομα ΔΚ/ΤΚ	De Facto Πληθυσμός
12050101	Ηρακλείας	3.765
12050102	Βαλτερού	1.121
12050103	Δασοχωρίου	985
12050104	Καρπερής	873
12050105	Κοιμήσεως	1.460
12050106	Λιθοτόπου	702
12050107	Λιμνοχωρίου	519
12050108	Ποντισμένου	1.705
12050109	Χρυσοχωράφων	1.076
12060201	Αλυστράτης	2.131
12060202	Αγιοχωρίου	302
12060203	Λευκοθέας	296
12060204	Μανδηλίου	106
12060205	Σκοπιάς	108
12060206	Σταθμού Αγγίστης	169
12060102	Αγίου Χριστοφόρου	215
12060103	Αγριανής	295
12060104	Αναστασίας	257
12060114	Σφελινού	303
12010201	Άνω Βροντούς	196
12010501	Ορεινής	750
12010102	Ελαιώνος	417
12010104	Οινούσσας	561
12070201	Αγκίστρου	375
12070301	Αχλαδοχωρίου	683
12070302	Καπνοφύτου	181
12070406	Κερκίνης	1.433
12070402	Ανατολής	395
12070403	Άνω Ποροίων	970
12070404	Καστανούσσης	752
12070405	Κάτω Ποροίων	554
12070407	Λιβαδιάς	636
12070408	Μακρινίτσης	385
12070409	Νεοχωρίου	503
12070410	Πλατανακίων	467
12070401	Ροδοπόλεως	875
12070501	Νέου Πετριτσίου	1.957
12070502	Ακριτοχωρίου	484
12070503	Βυρωνείας	911
12070504	Γονίμου	453
12070505	Μανδρακίου	384
12070506	Μεγαλοχωρίου	666
12070601	Προμαχώνος	139
12070101	Σιδηροκάστρου	5.675
12070102	Βαμβακοφύτου	1.059
12070103	Καμαρωτού	468
12070104	Στρυμονοχωρίου	417
12070105	Χαροπού	1.037
12070106	Χορτερού	629

Η ΟΧΕ Ορεινών και Παραμεθόριων περιοχών οργανώνεται λειτουργικά σε μία σειρά από υποσυστήματα που διαθέτουν ένα κοινό πρότυπο. Αυτά καθορίζονται από ένα ή ένα δίκτυο ισοβαρών τοποσήμων, φυσικών και πολιτιστικών μνημείων, πόλων έλξης και σημειακών τουριστικών προορισμών. Οργανώνονται από τα σημαντικότερα αστικά και ημιαστικά κέντρα (συνήθως έδρες των Δήμων) που κατά κανόνα αναπτύσσονται στις χαμηλότερες ζώνες και αποτελούν πύλες εισόδου για την ορεινή και ημιορεινή ενδοχώρα. Παρακάτω παρουσιάζονται τα υποσυστήματα που ανταποκρίνονται στο πρότυπο που παρουσιάστηκε προηγουμένως. Διευκρινίζεται ότι τα όρια και οι διασυνδέσεις των υποσυστημάτων αυτών δεν είναι σαφώς προσδιορισμένα και εξυπηρετούν αποκλειστικά την ανασύσταση ενός χωρικού προτύπου για τον σχεδιασμό και ενδεχομένως την παρακολούθηση της στρατηγικής και όχι μια περαιτέρω ζωνοποίηση της περιοχής εφαρμογής ΟΧΕ.

Τα κυριότερα υποσυστήματα που σχηματίζονται από το ΝΑ προς το ΒΔ της όριο είναι:

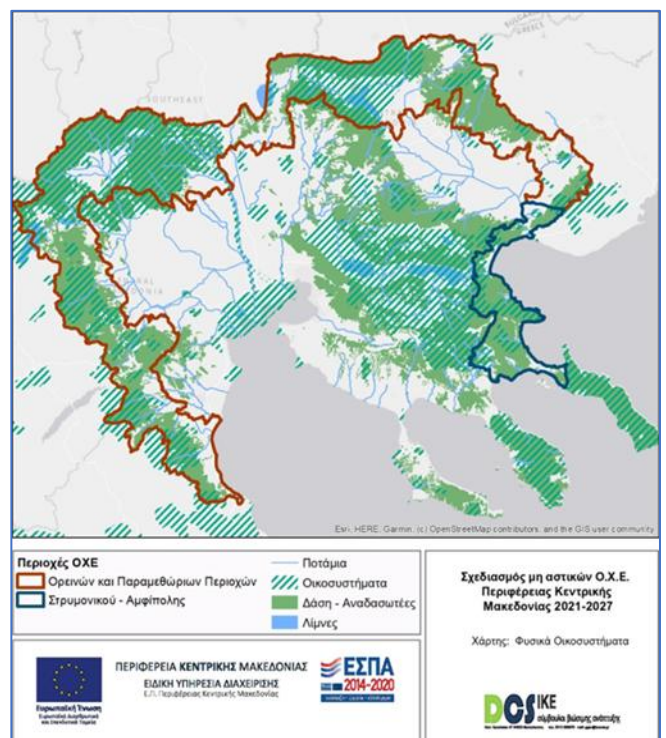
- Ολύμπου – Νότιας Πιερίας με κύρια πύλη το Λιτόχωρο και ισχυρό διαπεριφερειακό ρόλο, λόγω της σπουδαιότητας των πολιτιστικών και περιβαλλοντικών πόρων που διαθέτει, άλλα και της άμεσης σύνδεσης με την παράκτια – τουριστικά ανεπτυγμένη ζώνη της νότιας Πιερίας και του Παραλιακού τμήματος της Π.Ε. Λάρισας
- Πιερίων που λειτουργικά «εξυπηρετείται» από την Κατερίνη (εκτός ΟΧΕ), έχει ωστόσο ικανή σύνδεση με το σύστημα του Ολύμπου (η οποία επικουρείται από τις συνδέσεις με Λιβάδι Π.Ε. Λάρισας και Βελβενδό Π.Ε. Κοζάνης).
- Βεργίνας – Αλιάκμονα το οποίο συνδέεται απ' ευθείας μέσω της Εγνατίας Οδού με τα διευρωπαϊκά δίκτυα και την Θεσσαλονίκη έχει ως πυρήνα το αρχαιολογικό και μουσειακό σύμπλεγμα της Βεργίνας.
- Βερμίου το οποίο αναπτύσσεται μεταξύ Βέροιας και Νάουσας, διαθέτοντας κάθετες συνδέσεις με ενδιαφέροντες τουριστικά οικισμούς και τα Χιονοδρομικά κέντρα, πλούσιο πολιτισμό και σημαντική αγροτοδιατροφική παράδοση .
- Βεγορίτιδας – Βόρα με πύλη εισόδου την Έδεσσα και δυνατότητα σύνδεσης με το Βέρμιο μέσω Γραμματικού, 3-5 Πηγάδια. Ως τουριστικός προορισμός αναπτύσσεται κυρίως γύρω από το δίπολο Παλαιού Αγίου Αθανασίου - Χιονοδρομικού Καϊμακτσαλάν και διαθέτει εξ' ίσου σημαντική αγροτοδιατροφική παραγωγή
- Αλμωπίας με κύρια πύλη εισόδου την Αριδαία και σημαντικό πόλο το Λουτράκι. Περιλαμβάνει ένα δίκτυο παραδοσιακών Οικισμών που αναπτύσσονται στην Τζένα και το Πινόβο. Η περιοχή συνδέεται μέσω του ιστορικού οικισμού του Σκρα με το Πάικο και την Περιοχή της Γουμένισσας, η οποία επίσης διαθέτει ένα σημαντικό δυναμικό στον τομέα της αγροδιατροφής.
- Ζώνης Λιμνών Δοϊράνης – Κερκίνης που λειτουργούν ως σημαντικός προορισμός τουρισμού φύσης σε εθνικό επίπεδο και των ορεινών περιοχών που περιβάλλουν τις λίμνες, με πρόσβαση από ΠΑΘΕ, Κιλκίς και Εγνατία (από την πλευρά της Π.Ε. Σερρών).
- ΒΔ τμήμα της Π.Ε. Σερρών με σημαντικούς πολιτιστικούς, περιβαλλοντικούς και ιστορικούς πόρους στο Ορεινό τμήμα και το Χιονοδρομικό Κέντρο Λαϊλιά.

Ως προς την τουριστική ανάπτυξη και τις προοπτικές της, παρά το γεγονός ότι η περιοχή διαχωρίζεται σε επιμέρους προορισμούς, αντιμετωπίζεται με ενιαίους όρους από το (καταργηθέν) Ειδικό Χωροταξικό πλαίσιο του Τουρισμού. Το σύνολο των προορισμών (πλην της ήδη ανεπτυγμένης παράκτιας ζώνης του Ολύμπου) χαρακτηρίζονται ως «αναπτυσσόμενες με περιθώρια ανάπτυξης». Η διερεύνηση και ο καθορισμός των περιθωρίων αυτών αποτελεί ζητούμενο για μία βιώσιμη περιβαλλοντικά και οικονομικά δραστηριότητα που θα ενισχύσει την τοπική ανάπτυξη στις περιοχές αυτές. Προκειμένου να επιτευχθεί η διεύρυνση – επέκταση της τουριστικής δραστηριότητας επικεντρώνεται σε τρεις παραμέτρους: α) την Χωρική, β) την Χρονική και γ) την αγοραστική. Η αναβάθμιση της ποιότητας και η συμπλήρωση γενικών και ειδικών υποδομών αποτελεί μια οριζόντια

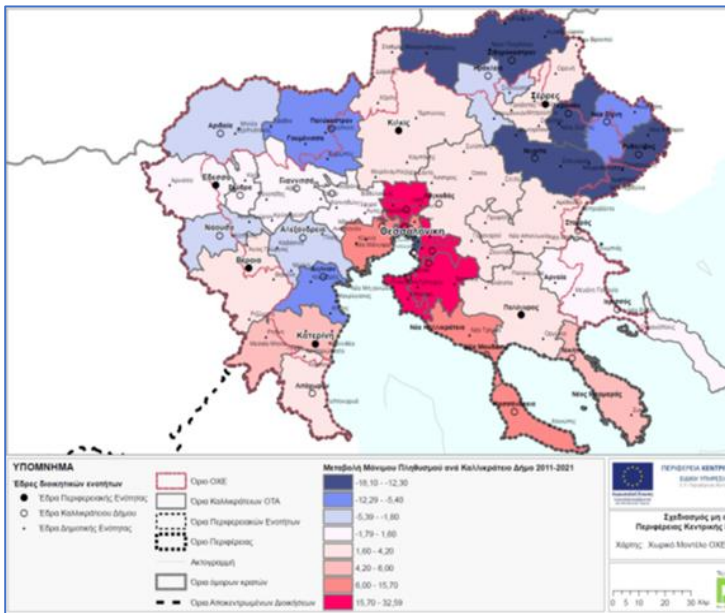
Η χωρική επέκταση πέρα από τους σημαντικούς και με ήδη υψηλή ζήτηση πόλους (Χιονοδρομικά κέντρα, Λουτρά, Παραδοσιακούς Οικισμούς, Αρχαιολογικά μνημεία) και η διασπορά των επισκεπτών σε ευρύτερες ζώνες που θα παρέχονται ποικίλες δραστηριότητες υψηλής ποιότητας. Η εξάπλωση θα αποφέρει αφενός την αποσυμφόρηση των πόλων έλξης, που κατά περίπτωση είναι κορεσμένοι ή αξιοποιούνται πέρα της φέρουσας ικανότητάς τους ,με αποτέλεσμα να υποβαθμίζουν το προϊόν και την εμπειρία των επισκεπτών. Αφετέρου θα δημιουργήσει προοπτικές για νέα εισοδήματα και θέσεις εργασίας σε ευρύτερες περιοχές γύρω από τους πόλους έλξης. Η χωρική επέκταση προϋποθέτει την ενίσχυση της λειτουργικότητας των περιοχών (φυσικών και ψηφιακών υποδομών και ασφαλούς και συμπεριληπτικής προσβασιμότητας), την ρύθμιση με άλλες χρήσεις που είναι εξίσου σημαντικές για την οικονομία της περιοχής (π.χ. κτηνοτροφία), την ενίσχυση της ικανότητας των επιχειρήσεων να καλύψουν σύνθετες απαιτήσεις επισκεπτών και να μπορέσουν να αποσβέσουν τις περιβαλλοντικές οχλήσεις που προκαλούν οι δραστηριότητες που παρέχουν. Σε ένα δεύτερο επίπεδο η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη εστιάζει στην χρονική επέκταση της τουριστικής δραστηριότητας, κυρίως στους προορισμούς χειμερινού τουρισμού, οι οποίοι είναι περισσότερο ευάλωτοι στην κλιματική αλλαγή..

Ακολουθεί ενδεικτική χαρτογράφηση ορισμένων σχετικών με την ΟΧΕ χαρακτηριστικών της περιοχής.

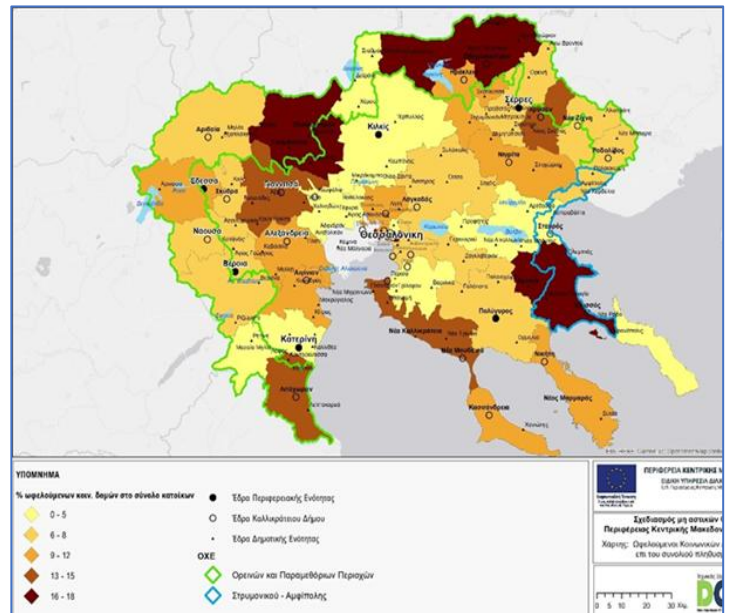
ΧΑΡΤΗΣ 6: Οικοσυστήματα

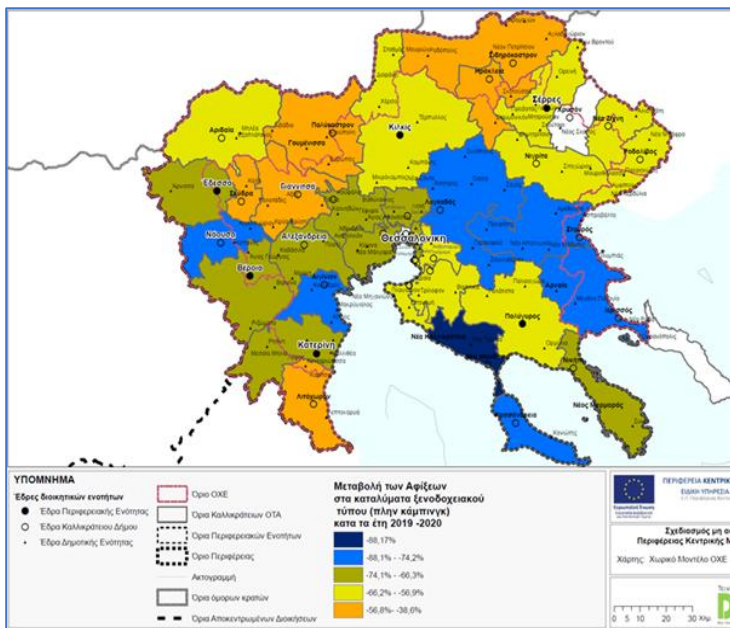
ΧΑΡΤΗΣ 7: Μεταβολή πληθυσμού

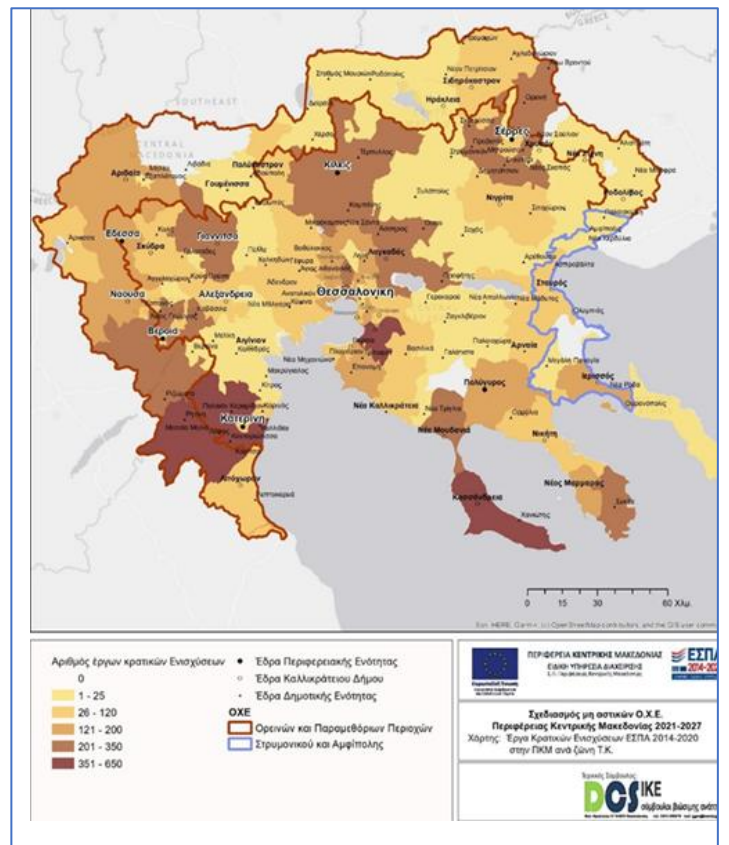
ΧΑΡΤΗΣ 8: Ωφελούμενοι κοινωνικών δομών

ΧΑΡΤΗΣ 9: Στοιχεία για τον τουρισμό

ΧΑΡΤΗΣ 10: Κρατικές ενισχύσεις

4. Προτεινόμενοι στόχοι για την ΟΧΕ

Η ανάλυση των χαρακτηριστικών της περιοχής εφαρμογής της ΟΧΕ υπέδειξε την ύπαρξη αρκετών και ενίοτε σοβαρών μειονεκτημάτων και προκλήσεων οι οποίες πρέπει να αντιμετωπιστούν συνολικά, με χρήση όλων των διαθέσιμων αναπτυξιακών εργαλείων, μεταξύ των οποίων αυτά του Επιχειρησιακού Προγράμματος Κεντρικής Μακεδονίας. Εάν όμως δεν υπάρξει προσέγκυση ιδιωτικής επιχειρηματικής και επενδυτικής δραστηριότητας, οι όποιες παρεμβάσεις στις υποδομές θα έχουν περιορισμένα αποτελέσματα στα σημεία όπου κυρίως «πονά» η περιοχή: στο χαμηλό εισόδημα, στο κυρίως εξ αυτού χαμηλό βιοτικό επίπεδο και στη δημογραφική αποδυνάμωση και γήρανση.

Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κεντρικής Μακεδονίας υιοθετούνται συγκεκριμένοι ειδικοί στόχοι ανά Διαρθρωτικό Ταμείο της ΕΕ (οι λοιποί αντιμετωπίζονται στα τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα) ενώ ειδικά για τις στρατηγικές ολοκληρωμένης χωρικής παρέμβασης ορίζονται λίγοι συγκεκριμένοι ειδικοί στόχοι του ΕΤΠΑ. Επομένως, είναι σκόπιμο η Στρατηγική της ΟΧΕ να μην είναι ολιστική αλλά να επικεντρωθεί σε παρεμβάσεις μέσα σε αυτούς τους ειδικούς στόχους οι οποίες:

- θα συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των σοβαρών μειονεκτημάτων και προκλήσεων χωρίς όμως να αναμένεται ότι από μόνες τους θα τις εξαλείψουν
- θα δρουν ως καταλύτες πρόκλησης αναπτυξιακής δυναμικής και ταυτόχρονα προστασίας αλλά και αξιοποίησης του βασικότερου αναπτυξιακού πόρου της περιοχής που είναι το φυσικό, ανθρωπογενές και πολιτιστικό περιβάλλον.

Κατά συνέπεια, ως στρατηγικοί στόχοι προτείνονται, με προτεραιοποίηση τους, οι ακόλουθοι:

- 1 Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης

Αποτελούν κύριο αναπτυξιακό πόρο για την περιοχή και μπορούν να αποτελέσουν παράγοντα για την βιώσιμη ανάπτυξη της. Πέρα από την ανάγκη προστασίας τους, ζητούμενο αποτελεί η βελτίωση των χαρακτηριστικών τους και η ενσωμάτωση τους στο τοπικό αναπτυξιακό μοντέλο. Αντίστοιχα, η αναβάθμιση πράσινων υποδομών εντός των αστικών και τουριστικών οικισμών / περιοχών αφενός σχετίζεται με την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, άλλα και με την οργάνωση ελκυστικότερων - λειτουργικότερων και περισσότερο βιώσιμων τουριστικών προορισμών, άλλα και με τον περιορισμό των επιπτώσεων που προκαλεί η δραστηριότητα .

Ως προς την Βιοποικιλότητα / Διαχείριση Προστατευόμενων περιοχών: - Μέτρα διατήρησης, προστασίας, διαχείρισης, παρακολούθησης θα υλοποιηθούν "κεντρικά" από ΟΦΥΠΕΚΑ και θα χρηματοδοτηθούν από τις ανάλογες πηγές (τομεακό, RRF). Στο πλαίσιο των ΟΧΕ είναι σκόπιμη η χρηματοδότηση μόνο συμπληρωματικών έργων οργάνωσης και διαχείρισης της τουριστικής δραστηριότητας σε προστατευόμενες περιοχές (συστήματα πληροφόρησης - παρακολούθησης, μονοπάτια και υποδομές πεζοπορίας, υποδομές συλλογής απορριμμάτων κ.λπ..) και δράσεις διασύνδεσης με τοπική οικονομία μέσω ενίσχυσης για την παραγωγή βιώσιμων καινοτόμων υπηρεσιών και αγαθών στον τομέα της Βιο-οικονομίας. Ως προς τις πράσινες υποδομές η εφαρμογή στις ΟΧΕ θα εστιάσει τόσο στα μικρά αστικά και στα ημι-αστικά κέντρα (Νάουσα, Έδεσσα, Αριδαία, Λιτόχωρο, Ηράκλεια κ.α.), αλλά και στα κύρια σημεία τουριστικού ενδιαφέροντος (Βεργίνα, Δίον, Χιονοδρομικά κέντρα κ.α.) με στόχο την προώθηση της υπεύθυνης και βιώσιμης τουριστικής Ανάπτυξης.

- 2 Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία

Η ανάπτυξη βιώσιμου τουρισμού αποτελεί σημαντική ευκαιρία, ιδιαίτερα μέσα από την ανάπτυξη του τουρισμού τρίτης ηλικίας και του χειμερινού τουρισμού. Απαιτείται η οργάνωση των τουριστικών προορισμών, η κάλυψη κενών σε υπηρεσίες και υποδομές που θα επιτρέψουν την ολοκληρωμένη λειτουργία τους στο πλαίσιο της βιωσιμότητας

Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: - Διαμόρφωση ενός δυναμικού και βιώσιμου οικοσυστήματος με επίκεντρο τις Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες για τον τουρισμό με καινοτόμες πρωτοβουλίες, προγράμματα ανταλλαγής γνώσης, δράσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων, coaching, mentoring και στοχευμένες δράσεις δικτύωσης. Δημιουργία Προτύπου Τουριστικής Ανάπτυξης και οργάνωσης εσωτερικών Προορισμών (ΟΧΕ Ορ.-Παρ.) με έμφαση σε αξιοποίηση ευκαιριών συμπεριληπτικού τουρισμού και τουρισμού 3ης Ηλικίας. -Προστασία πολιτιστικών και αρχαιολογικών πόρων από την Κλιματική Αλλαγή - Προσαρμογή Χιονοδρομικών Κέντρων σε πολυλειτουργικά κέντρα ήπιων αθλητικών δραστηριοτήτων - Ανάδειξη / ανακαίνιση θερμαλιστικών ανωδομών

- 3 Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων παραγωγικών επενδύσεων

Ειδικές τουριστικές υποδομές υψηλής προτεραιότητας για τον ορεινό παράκτιο χώρο (αγκυροβόλια) και ενίσχυση τουριστικών επιχειρήσεων.

Ενδεικτικοί τύποι ενίσχυσης: Βελτίωση των τουριστικών υποδομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών.

- 4 Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυννοριακή κινητικότητα

Εντοπίζεται κυρίως στον ορεινό και παραμεθόριο χώρο, όπου εντοπίζονται κατά τόπους προβλήματα συνδεσιμότητας και οδικής ασφάλειας. Ζητούμενη επίσης είναι η βελτίωση της περιβαλλοντικής απόδοσης των οδικών συνδέσεων σε ευαίσθητες περιοχές.

Ενίσχυση της Συνδεσιμότητας και της οδικής ασφάλειας στο ορεινό δίκτυο, κυρίως από και προς οικισμούς και υποδομές υψηλού ενδιαφέροντος και περιορισμένης μεταφορικής ικανότητας, αλλά και για την δικτύωση υποδομών – οικισμών.

- 5 Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές

Η σκοπιμότητα εστιάζει στην παροχή υπηρεσιών: - προς τους κατοίκους με στόχο την μείωση του χάσματος σε επίπεδο εξυπηρέτησης που λαμβάνουν οι πληθυσμοί των μειονεκτικών περιοχών σε σχέση με τον αστικό, - προς τις επιχειρήσεις σε τομείς που υπάρχουν ευκαιρίες (αγροδιατροφή, τουρισμός - ασημένια οικονομία, - την διαχείριση του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος και την αποτελεσματική προστασία από την υποβάθμιση και τις επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής.

Η ενίσχυση δράσεων που εντάσσονται στον Ειδικό Στόχο 1.ii απαιτεί εξειδίκευση του αντικειμένου στο πλαίσιο συγκεκριμένων τοπικών αναγκών και τεκμηρίωση των στόχων και της βιωσιμότητάς τους. Ειδικότερα σε θέματα τουρισμού - πολιτισμού - περιβάλλοντος απαιτείται εστίαση σε συγκεκριμένους πόρους – υπηρεσίες που θα προωθήσουν τον τουρισμό και την ασημένια οικονομία τόσο για την προσέλκυση επισκεπτών, όσο και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του γερασμένου πληθυσμού.

Η Στρατηγική θα επισημαίνει και τους αναγκαίους άλλους ειδικούς στόχους και τύπους παρεμβάσεων που είναι αναγκαίοι για τη συνόδευση της Στρατηγικής αλλά μπορούν να χρηματοδοτηθούν μόνο από άλλα εργαλεία.

5. Τελικά περιεχόμενα της Στρατηγικής

Τα περιεχόμενα της Στρατηγικής ΟΧΕ θα διαρθρωθούν ως εξής:

α. Παρουσίαση της περιοχής εφαρμογής:

Παρουσίαση της υφιστάμενης κατάστασης σε σχέση με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζονται στην

περιοχή, με στοιχεία και τεκμηριωμένες αναφορές σχετικά με: Δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά, Οικονομικά χαρακτηριστικά πληθυσμού (ανεργία, απασχόληση), Οικονομικές δραστηριότητες, Περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, Χωροταξική οργάνωση.

Σύντομη αναφορά στα κυριότερα προβλήματα και προκλήσεις (ανεργία, χαμηλά εισοδήματα, ελλείψεις σε υποδομές / υπηρεσίες, περιβαλλοντική υποβάθμιση, αποβιομηχάνιση, κλπ.) που θα αντιμετωπισθούν.

β. Στόχοι της στρατηγικής:

Παρουσίαση στρατηγικού στόχου / οράματος. Ανάλυση στρατηγικής. Σύνοψη υφιστάμενων στρατηγικών και πολιτικών που σχετίζονται με την περιοχή (τοπικές, περιφερειακές και εθνικές) και τεκμηρίωση της συμβατότητας με το ΕΠ.

γ. Σχέδιο Δράσης:

Ειδικοί Στόχοι (συγκεκριμένοι, μετρήσιμοι, εφικτοί, ρεαλιστικοί, οριοθετημένοι χρονικά) για τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Ανάλυση προτεινόμενων ενδεικτικών δραστηριοτήτων / δράσεων / για την επίτευξη των στόχων και των αποτελεσμάτων. Χρονοπρογραμματισμός.

δ. Σχέδιο χρηματοδότησης:

Σύνδεση με τις επενδυτικές προτεραιότητες του ΕΠ και τους αναγκαίους πόρους. Πηγές χρηματοδότησης.

ε. Υλοποίηση και παρακολούθηση:

Δυνητικοί Δικαιούχοι προτεινόμενων δράσεων. Παρουσίαση δεικτών που χρησιμοποιούνται για παρακολούθηση της προόδου έργων και στρατηγικής.

στ. Ανάλυση κινδύνου:

Περιγραφή είδους κινδύνων (επιχειρησιακών, οικονομικών, νομικών, τεχνικών προβλημάτων, στελέχωσης, θεσμικών). Κατηγοριοποίηση παραγόντων σε χαμηλού, μεσαίου, υψηλού κινδύνου. Καθορισμός βημάτων για τον περιορισμό των πιθανοτήτων και των επιπτώσεων.

ζ. Σύστημα διακυβέρνησης:

Ρόλος και αρμοδιότητες άλλων εμπλεκόμενων φορέων (τοπικοί - δημόσιοι και ιδιωτικοί - φορείς που εκπροσωπούν π.χ. τους τομείς μεταφορών, ενέργειας, περιβάλλοντος, νέων τεχνολογιών, υποστηρικτικών υποδομών, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, την τοπική κοινωνία).

η. Διαδικασίες διαβούλευσης:

Μεθοδολογία και αποτελέσματα της διαβούλευσης.

6. Παρεμβάσεις που προτάθηκαν και αξιολογούνται

Κατ' αρχήν συμβατές με την στρατηγική μπορούν να θεωρηθούν οι ακόλουθες μέχρι στιγμής προτάσεις παρεμβάσεων.

- Ανάπλαση Πλατείας Λεπτοκαρυάς
- Λιθόστρωτα και φωτισμός Π. Παντελεήμονα με ανάπλαση περιβάλλοντα χώρου ΚΠΕ
- Ανάπλαση πλατειών ορεινών οικισμών Αγ. Δημητρίου και Φωτεινών, σε συνδυασμό με
- Δημιουργία χώρου στάθμευσης στον οικισμό Ελατοχωρίου
- Χωροθέτηση και χάραξη πεζοπορικών μονοπατιών, δασικών δρόμων, χώρων θέασης και δασικής αναψυχής στο δημοτικό δάσος Μηλιάς
- Πιστοποίηση μονοπατιών Ολύμπου (για ΑμεΑ, 3^η ηλικία κλπ)

- Οδός σύνδεσης Λουτρών Πόζαρ με Χ/Κ Βόρα.
- Ανάδειξη αξιοποίηση και αναβάθμιση περιπατητικής διαδρομής Δήμου Παιονίας.
- Ανάδειξη και βελτίωση της επισκεψιμότητας της περιοχής «Δύο ποτάμια» στη Δ.Ε. Γουμένισσας.
- Αναβάθμιση της πλατείας της εκκλησίας στον οικισμό Οινούσας.
- Δίκτυο περιπατητικών και ποδηλατικών μονοπατιών (όρος Κερκίνη και κοιλάδα Κρουσοβίτη).
- Λιμανάκι Μανδράκι Κερκίνης.

Εξετάζεται η συμβατότητα και η σκοπιμότητα βάσει νεώτερων στοιχείων και άλλων μέχρι στιγμής προτάσεων παρεμβάσεων μεταξύ των οποίων:

- Οδική σύνδεση Χ/Κ Σέλι – Χ/Κ 3-5 Πηγάδια.
- Οδική σύνδεση Χ/Κ 3-5 Πηγάδια – Χ/Κ Βόρας.
- Διαμόρφωση (ανάπλαση) εισόδων οικισμών του Δήμου (Άψαλος, Πολυκάρπη, Μεγαπλάτανος, Όρμα, Λουτράκι).
- Ανάπλαση οικισμού Εμ. Παππά.

Οι Δήμοι παροτρύνθηκαν για την ανάπτυξη επιπλέον προτάσεων όπως ενδεικτικά για αναζωογόνηση οικισμών, ενίσχυση τουριστικής και πολιτιστικής δραστηριότητας και συνεργασιών, ψηφιοποίηση και παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς κατοίκους και επισκέπτες στην περιοχή παρέμβασης της ΟΧΕ, κ.α.